

УДК 336.7:338.2

ГОРДІЄНКО Л.А.^{1*}

^{1*} доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри маркетингу, фінансів, банківської справи та страхування Східноєвропейського університету імені Рауфа Аблязова, e-mail: lgordienko35@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-8979-8968

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Мета. Стаття присвячена узагальненню особливостей функціонування державно-приватного партнерства в Україні і окремих зарубіжних країнах та розробці фінансового механізму державно-приватного партнерства післявоєнного відновлення України. **Методика.** З врахуванням специфіки дослідження використано системний підхід, метод порівняльного аналізу, подано оцінку втрат економіки України завданих російською військовою агресією, сформовано структуру цього механізму. **Результати.** Проаналізована прагматика функціонування зазначеного фінансового механізму в Україні та в окремих зарубіжних країнах шляхом порівняння особливостей та виявлено відмінності. Наголошено на доволі значних обсягах фінансування проектів державно-приватного партнерства в зарубіжних країнах та в Україні та визначено, що структурні гранти та гранти Фонду згуртування були основним джерелом фінансування проектів у країнах ЄС. Також в зарубіжних країнах є усталеною практикою фінансування довгострокових масштабних проектів. Обумовлено значимість координаторів процесів державно-приватного партнерства в Україні, зокрема профільних міністерств, аналітичних агенцій та громадських організацій, які сприяють реалізації в Україні якісних проектів у різних сферах. **Наукова новизна.** Використовуючи системний підхід, базуючись на працях вітчизняних учених та з врахуванням специфіки економіки України в умовах воєнного стану сформовано схему структури фінансового механізму ДПП в умовах післявоєнного відновлення України. **Практична значимість.** Запропоновану структуру зазначеного фінансового механізму доцільно використати при формуванні національних, регіональних та місцевих, зокрема на рівні територіальної громади програм економічного відновлення. Перспективними об'єктами ДПП на рівні територіальних громад можуть бути як економічні так і соціальні проекти, зважаючи на рівень руйнувань житла, інших об'єктів соціальної інфраструктури. Серед економічних – є актуальним будівництво об'єктів закладів харчування, невеликих підприємств по переробці продуктів рослинництва та тваринництва, виготовлення предметів побутового призначення, а серед соціальних – житлові проекти, паркові зони та об'єкти рекреаційного призначення; об'єкти історико-архітектурної спадщини; надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом тощо.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; соціальна інфраструктура, фінансовий механізм

Постановка проблеми

У складних умовах післявоєнного відновлення суспільний розвиток України має забезпечуватись ефективним використанням всіх наявних ресурсів, зокрема фінансових. Для України, зважаючи на масштабність руйнувань населених пунктів, господарюючих об'єктів, інфраструктури внаслідок військових дій, проблеми економічного та соціального змісту, зокрема необхідності налагодження нормального життя, зумовлюють поєднання зусиль органів влади та бізнесових структур, що є важливим засобом забезпечення такого відновлення. У цьому контексті вагому роль має відігравати державно-приватне партнерство (ДПП), зважаючи на доцільність та реальність поєднання ресурсів на

національному рівні, органів місцевого самоврядування з ресурсами приватних структур, що сприятиме забезпеченню динамічності відновлення конкретної територіальної громади, зокрема, села, міста, району, області та держави загалом. Серед інструментів ДПП акцентуємо увагу дослідження на обґрунтуванні відповідного фінансового механізму, який визначає напрями, форми, схеми взаємодії між учасниками такого партнерства, забезпечує оптимізацію зв'язків, що забезпечує доцільність такої співпраці. Зважаючи на загальнонаціональну значимість вирішення зазначеної проблеми, тематика дослідження є актуальною та потребує відповідних подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зважаючи на теперішній воєнний період, процеси ДПП у післявоєнний період будуть нести певний відбиток попереднього стану, проте будуть формуватись на новому теоретико-методологічному базисі та з врахуванням майбутньої стану суспільної системи. Беручи до уваги ці положення, аналіз наукових праць виконаємо у незначному часовому проміжку довоєнного стану та окремих розробок теперішнього періоду.

Щодо праць довоєнного періоду, варто виокремити науковий доробок Б. Шулюка [1,2], О. Пирог, М. Томича, М. Вороновської [3], В. Круглова [5], С. Демидюк, А. Князевич, О. Крайчук [6], В. Данилишина, О. Стефанків, О. Ціжми [7], де виявлено, проаналізовано та зроблено відповідні пропозиції щодо фінансового забезпечення, формування моделей цього партнерства, концептуальних засад, використання зарубіжного досвіду тощо.

Наукових праць та інших теоретичних розробок, які оприлюднені у воєнний період, дотепер є небагато, зважаючи на незначний як для цього періоду, термін відкритого доступу. Окремі аспекти щодо функціонування процесів державно-приватного партнерства виклали Т. Богдан [8], Н. Резнікова, В. Панченко [9]. Окремі пропозиції щодо використання механізмів ДПП у післявоєнний час розробили фахівці Українського інституту майбутнього, зокрема зазначивши доцільність: «...розширення переліку приватних підприємств, які можуть отримувати замовлення від держави для потреб оборони, в подальшому – для відбудови; запровадження програм, що дозволять отримати державне замовлення підприємствам, які втратили цивільні замовлення під час війни (машинобудування, легпром тощо)» [10, с. 67]. Про важливість ролі ДПП в умовах післявоєнного відновлення поінформувала І. Запатріна на міжнародній конференції в Барселоні 6 травня 2022 р.: «ДПП є надзвичайно важливим для створення нової бази інфраструктурних об'єктів, які потребують використання нових інноваційних технологій та обладнання, досвіду використання яких не існує в Україні (сучасна енергетика, тепло та водосистеми постачання, поводження з

побутовими відходами підприємства, сучасні клініки, швидкісні поїзди, тунелі тощо)» [11].

Оцінюючи ці праці, зокрема у воєнний період, зауважимо, що проблеми розвитку ДПП, особливо щодо відповідного фінансового механізму, висвітлено недостатньо, тому є актуальна потреба у продовженні подібних досліджень.

Формулювання цілей статті

Стаття присвячена обґрунтуванню фінансового механізму ДПП, який має бути сформований для післявоєнного відновлення України. Завданнями дослідження є: з'ясування рівня руйнувань економіки України, виявлення особливостей прагматики ДПП в окремих зарубіжних країнах та в Україні, розробка удосконаленої структура зазначеного механізму.

Виклад основного матеріалу дослідження

Зважаючи на обумовлену мету, визначимо таку послідовність дослідження у пропонованій методиці: стисла оцінка збитків завданих Україні російською військовою агресією на теперішній час → уточнення прагматики функціонування ДПП у зарубіжних країнах і в Україні та виявлення особливостей → формування структури цього механізму. Оскільки формування зазначеного механізму має відбуватись з врахуванням наслідків військової агресії, подамо доступну інформацію щодо цих руйнувань.

За спільними оцінками Мінекономіки та Київської школи економіки, загальні втрати України через війну коливаються у межах від \$564 до \$600 млрд. Зокрема, до цієї суми входить оцінка падіння ВВП до \$90,2 млрд., тобто 45,1% від загальної величини (за прогнозами Trading Economics на третій квартал 2022 р.). У відеозверненні до учасників круглого столу Світового банку президент Володимир Зеленський сказав, що за попередніми підрахунками, унаслідок повномасштабного вторгнення Україна вже втратила близько \$550 млрд. і потребує додатково майже \$7 млрд. щомісячної підтримки на виплату заробітних плат бюджетникам та інших соціальних витрат. Загальні втрати, починаючи з кінця першого тижня березня і до кінця квітня 2022 року зростали лінійно з \$575,5 до \$620,2 млрд., а прямі – з \$54,3 до \$88,5 млрд. Якщо війна продовжиться і визначені тренди збережуться

ще протягом трьох місяців, то до кінця липня 2022 року сума загальних втрат дійде до \$700,5 млрд., а прямих – до \$154,5 млрд. [12].

Б. Данилишин конкретизує ці збитки: «Аналогічні оцінки втрат економіки на основі «територіального вилучення» областей України із нормального процесу економічного відтворення свідчать, що економічні втрати України у річному розрізі можуть сягати: виробництво ВВП – 46%; експортні надходження – 48%; капітальні інвестиції – 45%» [13].

Саме масштаб цих руйнувань необхідно враховувати при формуванні цього механізму і для його належного обґрунтування проаналізуємо вітчизняний та зарубіжний досвід.

У цьому контексті подамо погляд І. Брайловського щодо базового теоретичного обґрунтування суті ДПП: «В економічній теорії протягом майже всієї історії її становлення, досить багато уваги приділялося різним сторонам взаємовідносин державного і приватного секторів економіки. Водночас через достатню новизну даного економічного феномену (його офіційна історія починається в останні десятиріччя ХХ ст.), і теоретичні засади державно-приватного партнерства в економічній науці знаходяться на етапі становлення. На нашу думку, виявлення сутності та змісту ДПП можливе на основі аналізу історичного аналізу та спираючись на методологію сучасної економічної науки» [14].

Про комплексність суті ДПП констатують Л. Бругард та О. Перерсен: «Незважаючи на відмінності в розумінні та застосуванні, ДПП в західних країнах мають багато спільних характеристик, включаючи вплив неолібералізму, відкриті складні стандартизовані процеси, довгострокові контракти, філософію отримання взаємних вигод» [15].

Зважаючи на особливу актуальність цієї проблематики для України, про необхідність продовження досліджень щодо ДПП вказує Б. Шулюк, і у цьому контексті зазначає: «Попри наявність достатньої кількості наукових доробок вчених у сфері державно-приватного партнерства, дослідження сутності фінансового механізму його реалізації практично відсутні. Відтак, актуальним є дослідження концептуальних засад згаданого механізму задля покращання фінансової

взаємодії держави і підприємницьких структур» [2].

Оцінюючи прагматику реалізації проектів ДПП в Україні, зазначимо: «За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2022 на умовах ДПП укладено 193 договори, з яких реалізується 31 договір (22 – концесійних договорів, 5 – договорів про спільну діяльність, 4 – інші договори), 162 договорів не реалізується (119 – не виконується, 43 – розірвані / закінчився термін дії)» [16]. Отже, оцінюючи ці показники, зробимо висновок, що розвиток ДПП в Україні до цього часу характеризувався незначними капіталовкладеннями, пасивністю та незацікавленістю місцевих органів влади, відсутністю належного діалогу із бізнесовими структурами.

ДПП в Україні, згідно законодавчої бази, може реалізовуватися за такими напрямками: виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу; будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури; машинобудування; збір, очищення та розподілення води; охорона здоров'я; туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем; поводження з відходами, крім збирання та перевезення; виробництво, розподілення та постачання електричної енергії; надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом; виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій, будівництво та капітальний ремонт житлових будинків, повністю чи частково зруйнованих внаслідок бойових дій на території проведення антитерористичної операції; встановлення модульних будинків та будівництво тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб; надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я; управління пам'ятками архітектури та культурної спадщини.

Тепер координування процесів ДПП в Україні покладено на Міністерство економіки, Міністерство розвитку громад та територій, а також на Міністерство

інфраструктури. Окрім цих міністерств, функціонує низка аналітичних агенцій та громадських організацій, зокрема Український центр сприяння розвитку публічно-приватного партнерства[17], які допомагають реалізації в Україні якісних проектів ДПП у різних сферах.

З метою визначення оптимальних форм та напрямів відновлення фінансового механізму ДПП в Україні, з'ясуємо особливості його застосування в інших країнах, зокрема європейських. У цьому контексті В. Данилишин, О. Стефанків та О. Ціжма зазначають: «За інтенсивністю поширення інструменту державно-приватного партнерства країни – члени Європейського Союзу поділяються на чотири групи:

1) країни – «піонери» у використанні державно-приватних партнерств: Великобританія, Франція, Німеччина, Ірландія та Італія;

2) країни – «середняки», тобто країни із середнім рівнем поширення практики державно-приватних партнерств: Іспанія та Португалія, в яких цей механізм використовується лише в деяких сферах соціально-економічного життя;

3) країни – «новоприбульці», тобто країни, де застосування державно-приватних партнерств знаходиться на початковій стадії: Люксембург, Швеція, Бельгія, Греція;

4) країни Центральної та Східної Європи, які мають відмінні від «старих» членів ЄС соціально-економічні характеристики» [18].

Згідно даних Світового банку щорічна кількість проектів ДПП та сума інвестицій у світі є доволі значною протягом 2012 - 2021 рр., незважаючи на загальну спадну тенденцію (рис.1).

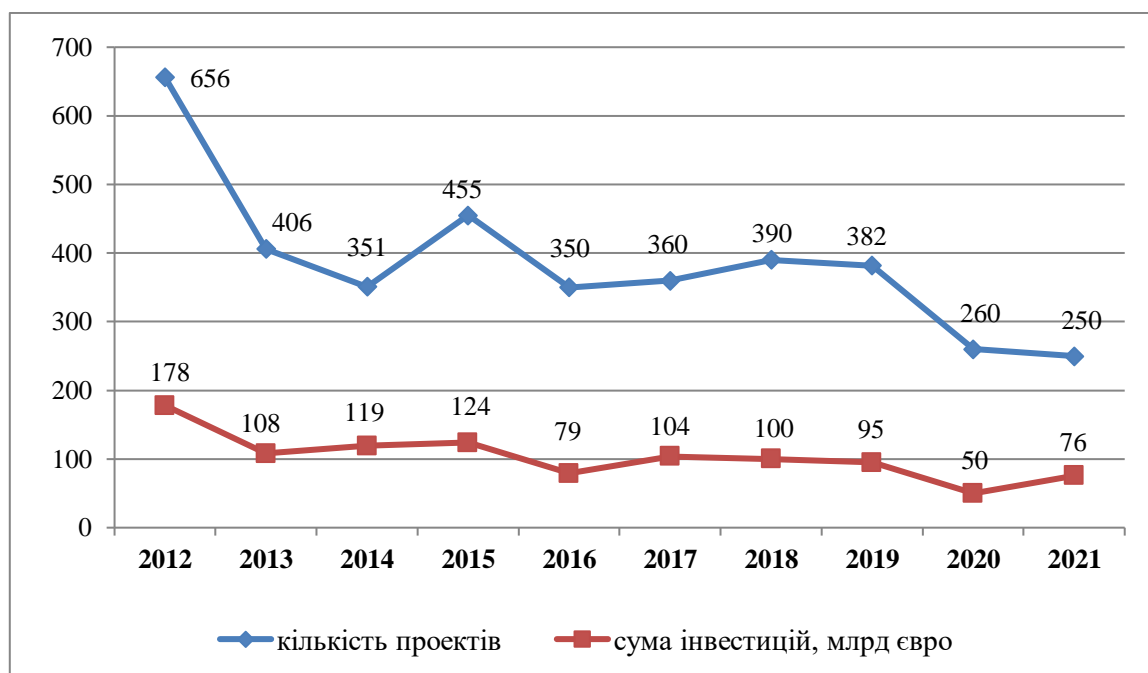

Рисунок 1. Кількість проектів ДПП та сума інвестицій.

Джерело: [19]

Певну зацікавленість у контексті запозичення передового досвіду для України, викликає прагматика напрямів цього партнерства у зарубіжних країнах, тому подамо відповідні дані (табл.1.).

Оцінюючи ці напрями можна дійти таких висновків:

- розгалуженість проектів у країнах;
- певна направленість, зважаючи на актуальність вирішення питань розвитку конкретної країни;
- використання різних форм ДПП;
- поєднання економічних та соціальних напрямів.

Таблиця 1

Поширення ДПП у соціально-економічному житті різних країн

Джерело: [20, С.42]

Країни	Сектори, в яких впроваджуються ДПП
Фінляндія	Дорожні концесії (тіньове мито). Школи і вища освіта
Франція	Концесії на спорудження автомагістралей (реальне мито). Концесії на водопостачання
Греція	Концесії на спорудження доріг (реальне мито). Залізниця полегшеного типу у Фесалоніках
Ірландія	Транспорт, освіта, водопостачання, управління відходами
Італія	Лікарні, транспорт, управління відходами
Нідерланди	Водопостачання, швидкісні залізничні магістралі
Португалія	Аеропорти, дорожні концесії (тіньове мито)
Японія	Охорона здоров'я, житло, інформаційні технології та транспорт на регіональному рівні
Австралія	Дороги (Мельбурн), лікарні (штати Вікторія та Новий Південний Вельс), в'язниці (штати Вікторія та Західна Австралія)
Південна Африка	В'язниці, водопостачання, охорона здоров'я, освіта

Характерною особливістю проектів є доволі суттєва фінансова підтримка ДПП за

рахунок коштів, які надаються Європейською комісією, млн. євро (табл. 2)

Таблиця 2

Проекти, які реалізувались в окремих країнах протягом 2000-2014 рр. за підтримки Європейської комісії

Джерело: [21]

Країни	Кількість проектів	Загальна вартість	Внесок ЄК	% частки ЄК
Хорватія	1	331	20	6,0
Бельгія	2	1286	81	6,2
Португалія	3	2379	564	23,7
Польща	4	388	272	70,1
Іспанія	4	2422	311	12,8
Греція	8	6806	3301	48,5
Німеччина	14	2147	254	11,8
Франція	21	9856	324	3,3

Отже, характеризуючи ці процеси, зауважимо що обсяги фінансування проектів ДПП у світі вимірюються десятками мільярдів доларів США і в різних країнах склались власні пріоритети їх реалізації. Подамо їх окремі напрями.

Про активне розповсюдження процесів ДППу аграрних країнах констатують В. Круглов та Д. Терещенко: «Наприклад, у Мексиці нове бачення розвитку аграрної сфери передбачає спільну ініціативу державного та приватного секторів щодо

активізації та забезпечення нових напрямків для сільського господарства. Інституційні механізми були встановлені у окремих галузевих напрямках (олійні культури, зернові, фрукти та овочі, кава та какао) на основі партнерства держави та приватного сектору для кожної групи продуктів харчування. Кожний напрям товарної групи очолюють потужні національні або багато національні корпорації з акцентом на спільні програми серед різноманітних груп компаній. Завдяки роботі у галузі очікується вираш на

виробництві, збуті та збільшення інвестицій. Японія розробила стратегію «Made With Japan», що сприяє розвитку світового ланцюжка вартості продуктів харчування, особливо в країнах, що розвиваються, за допомогою ДПП. Встановлені харчові ланцюжки доданої вартості відображають кращий споживчий попит. У сфері сільськогосподарського співробітництва уряд Японії співпрацює з країнами-партнерами з метою створення ланцюжків доданої вартості, які залучають суб'єктів приватного сектору з обох сторін. Бразильське агентство сільськогосподарських досліджень (Embrapa) розробило стратегію для нового наукового бачення, спрямованого на дослідження на наступні 20 років. Ці зусилля координуються за допомогою програми «Agropensa», створеної в 2012 році, яка діє через мережевий підхід. «Agropensa» спеціалізується на взаємодії з відповідними зацікавленими сторонами в Бразилії та за кордоном, метою якої є виробництво та розповсюдження стратегічних знань щодо майбутніх технологічних проблем та можливостей для сільського господарства на основі партнерства міждержавними та приватними суб'єктами на національному та міжнародному рівнях» [22].

Проекти ДПП в країнах ЄС характеризуються значним тимчасовим лагом. Так, серед найбільших європейських проектів державно-приватного партнерства, що були реалізовані за 2010–2011 роки були такі:

- проект залізничного GSM-R-сполучення у Франції. Контракт передбачає будівництво, експлуатацію та технічне обслуговування нової технології залізничного сполучення, система розгорнута на більш ніж 14000 111 км звичайних і високо швидкісних залізничних ліній у країні. Обсяг інвестицій проекту – 660 млн. євро, реалізований у 2010 році;
- проект будівництва фламандських шкіл у Бельгії завершився в червні 2010 року. Цей проект з обсягом фінансування 1,5 млрд. євро стосується реставрації, реконструкції і перебудови 211 шкіл першого та другого рівнів у Фландрії; – в лютому 2010 році завершено будівництво зоопарку Vincennes (Франція). Обсяг інвестицій – 160 млн. євро. Це перший у світі проект ДПП з будівництва зоопарку;

- проект залізничного сполучення великої швидкості реалізований у 2010 році у Португалії (180-кілометрова лінія між Росоірао і Саіа). З обсягом інвестицій у 1,6 млрд. євро ця угода – найбільший проект ДПП в історії країни;
- у 2011 році у Франції були реалізовані проекти: будівництво швидкісних залізниць Тур-Бордо (обсяг інвестицій – 5,4 млрд. євро); Бретань-Луара (1,2 млрд. євро); будівництво штаб-квартири Міністерства оборони (1,5 млрд. євро); автостради А63 (1 млрд. євро); проект автозаправок EсоTaxe (840 млн. євро) [23, с.167-169].

Водночас, незважаючи на певні позитиви к процесам ДПП, є також окремі негативи, про що інформує Європейська палата аудиторів: «Проте на сьогоднішній день фонди ЄС мало використовуються для ДПП. Хоча політика Комісії направлена на заохочування використання ДПП протягом кількох років (наприклад, стратегія «Європа 2020») як потенційно ефективний засіб реалізації проектів, ми визначили, що за період 2000–2014 рр. одержано 5,6 млрд. євро фінансування від ЄС. Структурні гранти та гранти Фонду згуртування були основним джерелом фінансування ЄС, за ними йшли фінансові інструменти – часто у співпраці з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Крім того, хоча три держави-члени, які ми відвідали (Франція, Греція та Іспанія) були знайомі з реалізацією проектів та концесій ДПП, вони не мали повністю адекватної інституційної бази для забезпечення успішного управління проектами ДПП. У відвіданих державах-членах у різному ступені був відсутній адекватний стратегічний підхід до використання ДПП. Вони розглядалися як залучення додаткового фінансування у вигляді приватних коштів, але не було чіткого бачення того, яку роль ДПП має відігравати у національних інвестиційних стратегіях або в яких галузях було б доцільно виділяти значну частку майбутніх бюджетів [24].

Аналізуючи процеси розвитку ДПП в зарубіжних країнах, можна зробити такі узагальнюючі висновки щодо відповідного фінансового механізму:

- масштабність виконання проектів;
- перманентна та доволі суттєва фінансова, інформаційна, технічна підтримка державних та місцевих органів влади, а

- також від Європейської комісії у сприянні реалізації проєктів;
- чітка визначеність пріоритетів розвитку;
  - взаємна вигідність та перспективність реалізації проєктів розвитку конкретної адміністративної одиниці;

- наявність окремих проблем щодо координації проєктів.

Порівнюючи фінансовий механізм ДПП в Україні та зарубіжних країнах визначимо такі особливості:

Таблиця 3

Порівняння особливостей функціонування фінансового механізму ДПП в Україні в зарубіжних країнах

Джерело: сформовано автором

Україна	Зарубіжні країни
Незначні обсяги фінансування та кількість проєктів;	Доволі значні обсяги фінансування проєктів;
Незначна бюджетна підтримка	Суттєва підтримка із бюджетів усіх рівнів
Лише вітчизняні фінансові ресурси	Допомога від бюджету ЄС
Періодична підтримка	Зацікавленість та підтримка органів влади всіх всіх рівнів
Окремі проєкти з незначним обсягом фінансування	Масштабність проєктів

Саме тому, враховуючи аргументовані погляди зазначених учених, з усвідомленням наукової актуальності продовження досліджень цієї проблематики та з врахуванням прагматики реалізації проєктів ДПП є об'єктивна необхідність у розробці нового фінансового механізму, адаптованого до умов післявоєнного відновлення. Беручи до уваги обумовлену необхідність розробки такого фінансового механізму, зважаючи на наявні у працях вітчизняних вчених складові, з врахуванням обґрунтованих додаткових власних складових, запропоновано таку схему структури фінансового механізму ДПП в умовах післявоєнного відновлення України (рис. 2).

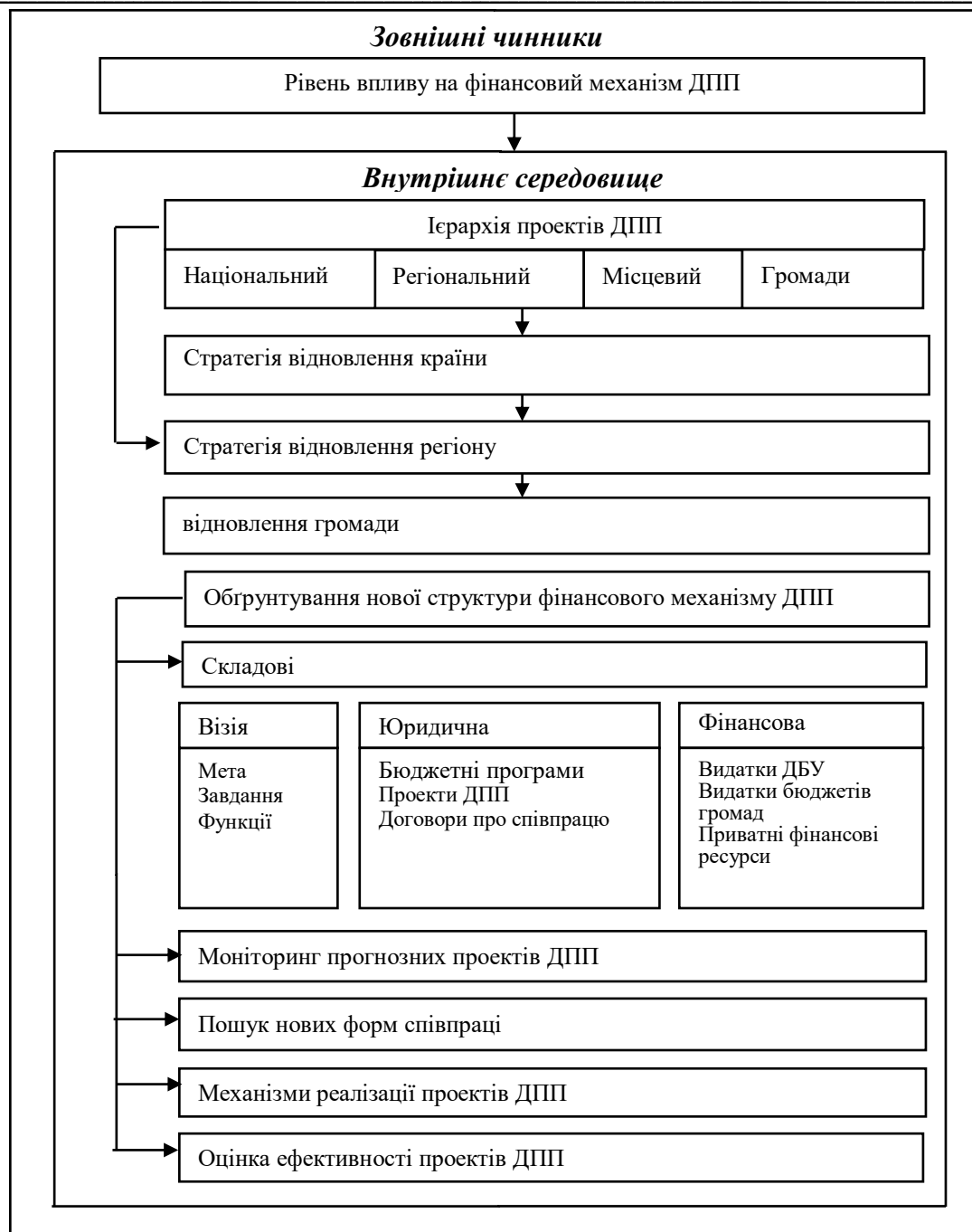
При формуванні зазначеного механізму враховані стратегічні нормативно-правові акти щодо відновлення України, зокрема Указ Президента України №266/2022 від 21 квітня 2022 року, який визначив напрями відновлення та передбачив формування відповідних робочих груп. [25]. Питання щодо формування програм ДПП віднесено до компетенції таких основних робочих груп: зокрема з питань: відновлення та розбудови інфраструктури; відновлення та розвитку економіки; будівництва, містобудування, модернізації міст та регіонів;

Розроблену структуру зазначеного фінансового механізму доцільно застосовувати при пошуку та формуванні

національних, регіональних та місцевих, зокрема на рівні територіальної громади, проєктів ДПП. Зазначимо, що структура фінансового механізму ДПП базується на науковому доробку провідних зарубіжних та вітчизняних учених, враховує сприйнятливий зарубіжний досвід та прагматику вітчизняних реалій, є вагомим інструментом реалізації як загальнодержавної так і місцевої фінансової політики, що в сукупності дає змогу формувати напрями соціально-економічного відновлення конкретної адміністративної одиниці.

Перспективними напрямами розвитку ДПП будуть освіта та медицина. Ці галузі потребують значного покращення матеріально-технічної бази та значних капіталовкладень в сучасні технології. Вирішити ці завдання можливо лише завдяки співпраці держави та бізнесу.

На регіональному рівні необхідно сформувати сприятливі умови для реалізації проєктів ДПП в сфері житлово-комунального господарства, транспортного обслуговування, теплопостачання, модернізації зовнішнього освітлення, прибирання, утеплення будинків, будівництво стадіонів, садочків, парковок, переведення на аутсорсинг послуг охорони, відновлення аеропортів тощо.

Рисунок 2. Структура фінансового механізму ДПП

Джерело: власна розробка

Актуальними об'єктами ДПП на рівні територіальних громад можуть бути як економічні так і соціальні проекти. Серед економічних – будівництво об'єктів закладів харчування, невеликих підприємств по переробці продуктів рослинництва та тваринництва, а серед соціальних – освітні заклади, паркові зони та об'єкти рекреаційного призначення; об'єкти історико-архітектурної спадщини; надання соціальних

послуг, управління соціальною установою, закладом тощо.

Оскільки процеси відновлення будуть складними та тривалими, а підвищення якості життя мешканців територіальних громад потребує значних капіталовкладень у застарілу інфраструктуру, є очевидним що без залучення фінансових ресурсів приватного власника реалізувати у переважній більшості економічні та соціальні проекти неможливо.

Висновки

Виконане дослідження з розробки нового фінансового механізму державно-приватного партнерства в умовах післявоєнного відновлення буде сприяти подальшому розвитку процесів ДПП в Україні, а результати цього дослідження дають змогу зробити такі висновки:

- ДПП в зарубіжних країнах протягом другого десятиліття ХХІ ст. отримало широке розповсюдження і стало ефективним інструментом вирішення як загальнодержавних так і місцевих проблем соціально-економічного розвитку;
- сучасні вітчизняні довоєнні реалії характеризувалися незначними обсягами інвестицій у проекти ДПП, зважаючи на низку причин ментального сприйняття

щодо важливих комплексних соціальних проектів;

- у післявоєнний період коли територіальні громади матимуть реальні повноваження у використанні фінансових ресурсів, і відповідно, формуванні програм розвитку громади, запропонована нова структура фінансового механізму ДПП, буде вагомим інструментом забезпечення такого відновлення.

Позитивно оцінюючи розвиток проектів ДПП в зарубіжних країнах з різними формами їх реалізації, беручи до уваги погляди вчених щодо фінансового механізму ДПП та враховуючи вітчизняну прагматику, зробимо висновок, що розроблений механізм ДПП в післявоєнних умовах є вагомим напрямом вирішення важливих суспільних проблем.

L.GORDIENKO 1*

1* Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Marketing, Finance, Banking and Insurance of Rauf Ablyazov East European University, e-mail: lgordienko35@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-8979-8968

FINANCIAL MECHANISM OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Goal. The article is devoted to the generalization of the peculiarities of the functioning of public-private partnership in Ukraine and some foreign countries and the development of the financial mechanism of public-private partnership in the postwar reconstruction of Ukraine. **Method.** Taking into account the specifics of the study, a systematic approach and a method of comparative analysis were used, an assessment of the losses of Ukraine's economy caused by Russian military aggression was presented, and the structure of this mechanism was formed. **Results.** The pragmatics of the functioning of this financial mechanism in Ukraine and in some foreign countries is analyzed by comparing features and differences. The significant amounts of funding for public-private partnership projects in foreign countries and in Ukraine were emphasized and it was determined that structural grants and grants of the Cohesion Fund were the main source of funding for projects in EU countries. It is also a well-established practice in foreign countries to finance long-term large-scale projects. The importance of coordinators of public-private partnership processes in Ukraine, in particular, line ministries, analytical agencies and public organizations that promote the implementation of quality projects in Ukraine in various fields. **Scientific novelty.** Using a systematic approach, based on the work of domestic scientists and taking into account the specifics of Ukraine's economy in martial law, a diagram of the structure of the financial mechanism of PPP in the postwar reconstruction of Ukraine. **Practical significance.** The proposed structure of this financial mechanism should be used in the formation of national, regional and local, in particular at the level of the territorial community economic recovery programs. Promising objects of PPP at the level of territorial communities can be both economic and social projects, given the level of destruction of housing and other social infrastructure. Among the economic ones, the construction of food establishments, small enterprises for processing crop and livestock products, production of household items is relevant, and among the social ones - housing projects, park areas and recreational facilities; objects of historical and architectural heritage; provision of social services, management of a social institution, institution, etc.

Keywords: public-private partnership; social infrastructure, financial mechanism.

REFERENCES

1. Shuliuk B.S. (2020) Zakonodavchi kolizii rozvytku finansovoho mekhanizmu derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini. *Innovatsiin aekonomika*. 7-8. 28-32. [in Ukrainian].

2. Shuliuk B.S. (2018) Kontseptualni zasady finansovoho mekhanizmu derzhavno-pryvatnoho partnerstva. *Visnyk ZhDTU*. 4 (86). 118-123. [in Ukrainian].
3. Pyroh O.V., Tomych M. I., Voronovska M. M. (2021) Modeli derzhavno-pryvatnoho partnerstva u zovnishno-ekonomichnii diialnosti: formy, mekhanizmy, dekompozytsiia. *Finansovyi prostir*. 4 (44). 8-19. [in Ukrainian].
5. Kruhlov V. V.(2018) Modeli derzhavno-pryvatnoho partnerstva. *Derzhava ta rehiony*. 2 (62). 56-61. [in Ukrainian].
6. Demydiuk S.M., Kniazevych A.O., Kraichuk O.V. (2022) Porivnialno-instytutsionalnii pidkhid do doslidzhennia sutnosti pidpriemnytskoi diialnosti. *Biznes-Navihator*. 1. 45–49. [in Ukrainian].
7. Danylyshyn V. I., Stefankiv O. M., Tsihna O. A. (2016). Zarubizhnyi dosvid derzhavno-pryvatnoho partnerstva ta propozytsii shchodoyohovdoskonalennia v Ukraini. *Hlobalni ta natsionalni problem ekonomiky: elektronnyi naukovyi fakhovyi zhurnal*. 11. 332–336. [in Ukrainian].
8. Bohdan T. (2022) Vidnovlennia ekonomiky: napriamy, vazheli, instytutsii. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/04/25/686208/> [in Ukrainian].
9. Reznikova N., Panchenko V. (2022) Yak unyknuty evtanazii ukraïnskoi ekonomiky. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/254638> [in Ukrainian].
10. Ukraina 2022. Yak nevatraty svii shans staty sylnoiu derzhavoïu. (2022). URL: <https://drive.google.com/file/d/1bVEYJ4Zgj3f8XPHh1C2h99TvFL0h2snh/view> [in Ukrainian].
11. Zapatrinal. (2022). Attracting private business to rebuild Ukrainian cities considering SDGs. / 6 th UNECE International PPP Forum –Barcelona 4-6 May. URL: <https://unece.org/sites/default/files/202205/UNECE%20PPP%20Forum%206th%20session-Side%20event%203-CSEND.pdf>. [in English].
12. Konchyn V., Kolosov A. (2022). Skilky koshtuvatyme vidnovlennia Ukrainy: doslidzhennia ekonomika viiny. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/skilki-koshtuvatime-vidnovlennya-ukrajini-prognoz-naukovciv-provid-nih-universitetiv-844842.html>. [in Ukrainian].
13. Danylyshyn B. (2022). Vytysnuty maksimum z Rosii ta zaluchyty koshty partneriv. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/13/685656/> [in Ukrainian].
14. Brailovskyi I. A. (2014). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: metodolohiia, teoriia, mekhanizmyrozvytku. URL: <http://sp.nmu.org.ua/> [in Ukrainian].
15. Brogaard L., Petersen O. H. (2018). Public-private partnerships (PPPs) indevelopment policy: Exploring the conceptand practice. *Development Policy Review*. 2018. URL:<https://doi.org/10.1111/dpr.12277>.
16. Stanzdiiennia DPP v Ukraini. (2022). Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisenniaDppVUkraini> [in Ukrainian].
17. Ukrainskyi tsentr spryannia rozvytku publichno-pryvatnoho partnerstva. Ofitsiyni sait. URL: <https://www.ukrppp.com/uk/science>. [in Ukrainian].
18. Danylyshyn V. I., Stefankiv O. M., Tsihna O. A. (2016). Zarubizhnyi dosvid derzhavno-pryvatnoho partnerstva ta propozytsii shchodoyohovdos konalennia v Ukraini. *Hlobalni ta natsionalni problem ekonomiky: elektronnyi naukovyi fakhovyi zhurnal*. 11. 332–336. [in Ukrainian].
19. PPI Project Database. The World Bank. (2022). URL: <http://ppi.worldbank.org>. [in English].
20. Proshkuratov O. M. (2014).Osnovni sotsialno-ekonomichni sfery realizatsii derzhavno- pryvatnoho partnerstva u sviti. *Naukovi pratsi NDFI*. 1 (66). 40-48. [in Ukrainian].
21. Private Participation in Infrastructure (PPI).(2021).The World Bank. Annual Report. URL: <https://ppi.worldbank.org/content/dam/PPI/documents/PPI-2021-Annual-Report.pdf>. [in English].
22. Kruhlov V. M., Tereshchenko D. A. (2021). Realizatsiia proektiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva v ahranomu sektori. *Public Administration and Regional Development*. 3. 675-698 [in Ukrainian].
23. Strukova V. (2016). Administratyvno-pravove rehuliuвання publichno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini. *Kyiv*. 226. [in Ukrainian].
24. Public Private Partnerships in the EU: Widespread short comings and limited benefits. (2018). European Court of Auditors. Special Report. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>[in English].
25. Pytannia Natsionalnoi rady z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. Ukaz Prezydenta Ukrainy №266/2022 vid 21 kvitnia 2022 roku URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 09.06.2022
Received: 2022.06.09